



Reactie van ExpEx op de Wijziging van de Regeling Jeugdwet in verband met de Wet rechtspositie gesloten jeugdhulp

Fee Wever *ExpEx Utrecht en rechten student*
Jason Bhugwandass *ExpEx Amsterdam en ambassadeur*
Mannus Boote *Landelijk coördinator Stichting ExpEx*

Via deze weg reageren wij vanuit Stichting ExpEx graag op de wijziging van de jeugdwet in verband met de Wet rechtspositie gesloten jeugdhulp. We stellen verderop in dit document vragen bij de jeugdhulpverantwoordelijke die wordt aangewezen om te besluiten over vrijheidsbeperkende maatregelen en het feit dat psychiaters worden toegevoegd aan het rijtje gedragsdeskundigen. Maar we beginnen hieronder bij het zak- en kleedgeld. In kaders tussendoor delen we daarnaast wat er volgens ons meer nodig is voor een betere rechtspositie, aangezien jongeren op basis van hoe wij de stukken lezen en interpreteren, er momenteel nog niet voldoende op vooruit gaan.

Zak- en kleedgeld: waarom worden de Nibud richtlijnen niet gebruikt?

We zijn blij met een generieke regeling voor zak- en kleedgeld, zodat jongeren die in een jeugdhulpinstelling wonen meer zekerheid hebben dit daadwerkelijk te ontvangen, in plaats van dat het bijvoorbeeld door ouders in beslag genomen wordt.

In Art. 5a.1 lid 3 staat dat de jeugdhulpaanbieder het bedrag kan vermeerderen. Dit juichen wij natuurlijk toe, maar dan moet het in de praktijk wel goed geregeld zijn dat dit kan. Vandaar onze vraag: hoe werkt dit als het de gemeente is die moet betalen? Kan de jeugdhulpaanbieder dan zelf bepalen dat het bedrag meer wordt en is de gemeente dan verplicht dit te faciliteren? Volgens de toelichting vallen de kosten voor dagelijkse verzorging niet onder zakgeld. Klopt onze gedachte dat de jeugdhulpaanbieder dan sowieso deze kosten betaalt? Wellicht kan dit er concreet bij vermeld worden zodat dit voor iedereen meteen duidelijk is.

We vragen ons af waarom er alleen een onderscheid wordt gemaakt in leeftijd tussen 12- en 12+? Volgens het Nibud krijgt een 9-jarige namelijk gemiddeld meer zakgeld dan een 6-jarige bijvoorbeeld. En op basis waarvan wordt het bedrag periodiek vastgesteld: op basis van het hoogste bedrag volgens Nibud, het gemiddelde of iets ertussenin? Volgens Nibud betalen de meeste jongeren daarnaast niet al hun kleding van de 54 euro per maand, o.a. als het gaat om sport- en badkleding. Wordt er vanuit gegaan dat jongeren in de jeugdzorg dit wel kunnen betalen van dit bedrag en zo ja waarom?

Bij Artikel 5a.1 lid 5 staat vermeld dat de jeugdhulpaanbieder afspraken maakt met de jeugdige over de wijze waarop zak- en kleedgeld zal worden verstrekt. We vragen ons hierbij af waarom dit niet belegd wordt bij de jeugdhulpverantwoordelijke? Deze lijkt immers ook het hulpverleningsplan op te stellen met de jongere. Omgaan met zak- en kleedgeld wordt volgens de toelichting gezien als onderdeel van de financiële educatie en daarom lijkt het ons logisch dat omgang met het zak- en kleedgeld een doel is dat opgenomen wordt in het hulpverleningsplan.

Er is meer nodig voor een betere rechtspositie

Dat er nu veel aandacht naar zakgeld lijkt te gaan, voelt eerlijk gezegd wel een beetje wrang. Als het gaat om het verbeteren van de rechtspositie spelen er wat ons betreft ernstige problemen die aangepakt en bij wet vastgelegd zouden moeten worden.

Bijvoorbeeld als het gaat over schadelijke vrijheidsbeperking, waaronder afzonderen, het beperken van contacten met je netwerk en onderzoek aan lichaam en kleding. Er staat momenteel nog niet duidelijk beschreven in welke gevallen dit laatste wel of niet zou mogen en er mist dat jongeren niet ingesloten mogen worden om een urinetest af te dwingen.

We hadden begrepen dat de isoleercel uit de jeugdwet gehaald zou worden en per 1 januari niet meer mag bestaan. We zijn bang dat er in de praktijk een andere naam gebruikt gaat worden voor eenzelfde interventie. Want hoe momenteel beschreven staat waaraan kindvriendelijke afzonderingsruimtes moeten gaan voldoen, klinkt voor ons als een EBK zoals in de psychiatrie gebruikt wordt, maar dit is wat ons betreft niet meer dan een luxe isoleercel.

Daarnaast zien we graag vastgelegd dat vervoer voor civielrechtelijk geplaatste jongeren niet meer met de DV&O mag plaatsvinden. En er kunnen concretere eisen beschreven worden hoe niet alleen de afzondering maar alle ruimtes in het pand kindvriendelijk moeten zijn, met als minimum bijvoorbeeld dat geen kind meer achter tralies mag zitten.

Zie ook [onze inbreng](#) bij de voorgaande internetconsultatie van 19 mei jongstleden.

Jeugdhulpverantwoordelijke: wie is dit precies?

We missen in deze regeling een termijn voor het toekennen van de jeugdhulpverantwoordelijke. Omdat deze persoon veel bepaald over de vrijheden van jongeren is dit voor ons van belang om te vermelden, zodat voorkomen wordt dat het te lang duurt voordat belangrijke zaken besproken kunnen worden. Of geldt hiervoor automatisch dezelfde termijn als voor het hulpverleningsplan?

De jeugdhulpverantwoordelijke wordt verantwoordelijk voor het opstellen en evalueren van het hulpverleningsplan en de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen in een gesloten accommodatie. Een erg belangrijke en besluitvormende taak. Daarom is het voor ons opmerkelijk dat het nu lijkt alsof eigenlijk iedereen als jeugdhulpverantwoordelijke aangemerkt kan worden door de jeugdhulpaanbieder. In artikel 1 abc worden namelijk eerst diverse geregistreerde professionals voor deze rol genoemd, maar daarna regelt art. 1.d. dat de jeugdhulpaanbieder kan oordelen over andere medewerkers die over dezelfde bekwaamheid beschikken. Wij vragen ons hierbij af of het voldoende is dat in de toelichting is opgenomen dat bij vrijheidsbeperkende maatregelen de instemming van de gekwalificeerde gedragswetenschapper vereist is.

Het lijkt ons in de praktijk verwarrend als de ene jongere een psychiater heeft als jeugdhulpverantwoordelijke, een andere jongere de regiebehandelaar en een andere jongere weer iemand anders. Daarnaast heb je in de praktijk onder anderen al een mentor en hoofdbehandelaar. Het maakt het er voor de jongere, die veel verschillende mensen om zich heen heeft staan, hiermee niet duidelijker op.

Toevoeging van een psychiater: is dit wel de juiste?

De psychiater wordt toegevoegd aan de lijst met professionals die als gekwalificeerd gedragswetenschapper kunnen worden aangewezen en mogen beslissen over vrijheidsbeperkende maatregelen. Een reden hiervoor is om het tekort aan gekwalificeerde gedragswetenschappers terug te dringen, maar dit lijkt ons niet de enige benodigde oplossing voor dit probleem.

In onze ervaring staat de psychiater ver van de jongere af, wij hebben die tijdens ons traject maar eens of een enkele keer gezien en gesproken. We vragen ons dan ook af of deze voldoende tijd en zicht op de jongere heeft om deze belangrijke taak erbij te krijgen. En we hebben de zorg of deze nieuwe groep gedragswetenschappers voldoende informatie en training gaan krijgen over de werkwijze ten aanzien van vrijheidsbeperkende maatregelen, waaronder het voor ons erg belangrijke uitgangspunt 'nee, tenzij'. Hoe kan ons gegarandeerd worden dat zij voldoende kennis van alternatieven en de-escalerende interventies hebben of krijgen?

Controle van macht mist

Wij zijn van mening dat het de rechter zou moeten zijn die beslist over het toepassen van vrijheidsbeperkende maatregelen. Net zoals in de Wvvgz, waar de rechter per maatregel moet bepalen of deze ingezet mag worden. Wat ons betreft dient de macht bij zoiets ingrijpends namelijk verdeeld te worden. Wanneer dit enkel bij het personeel van de instelling zelf wordt gelegd, mist de benodigde controle van een externe partij.

We hopen daarbij op stevigere inzet van de inspectie, op een manier dat zij meldingen niet als incident zien maar deze als breder signaal behandelen. En voor het klachtrecht zien we graag geregeld dat de klachtencommissie niet door de instelling wordt gekozen, maar voor de neutraliteit bijvoorbeeld bij willekeur toegewezen wordt. En vooral ook dat een dergelijk orgaan meer doorzettingsmacht krijgt.

Communicatie: wat heeft de jongere er aan?

Om de regeling effectief te laten zijn is de informatieverstrekking en wijze waarop hierover gecommuniceerd gaat worden een belangrijk aandachtspunt. Zodat medewerkers die hiermee moeten gaan werken middels een makkelijk leesbaar en toepasbaar document op de hoogte zijn.

Maar dit geldt wat ons betreft juist ook voor jongeren zelf. Uit eigen ervaring weten we helaas dat jongeren niet voldoende worden geïnformeerd over hun rechten. Belangrijk voor ons is dan ook dat een jeugdige ervan op de hoogte gesteld wordt hoe vaak er gecontroleerd moet worden bij een isolatie en dat ze hun ondergoed aan mogen houden bij een controle. En wat betreft de focus van deze internetconsultatie: dat ze weten dat zak- en kleedgeld krijgen een optie is indien de ouders dit niet kunnen betalen. We zouden graag zien dat dit middels deze regeling beter geborgd wordt, bijvoorbeeld dat de jeugdhulpverantwoordelijke hierover actief communiceert met de jongeren. We hopen op een communicatieplan waarmee jongeren weten wat de meerwaarde van deze regeling voor hen is: hoe gaat deze regeling hun rechtspositie verbeteren? Onderdeel hiervan kan een jongeren- en kindvriendelijke uitleg zijn van alle wijzigingen in begrijpelijke taal, die bijvoorbeeld via de vertrouwenspersonen van Jeugdstem en jongerenraden worden gedeeld. Wanneer dit gemaakt wordt, gaan we er natuurlijk van uit dat er bij het ontwikkelen hiervan wederom samengewerkt zal worden met jonge ervaringsdeskundigen.

Onze inbreng is opgesteld in overleg met Maartje Berger (juridisch adviseur kinderrechten en jeugdrecht bij Defence for Children) & Yvette Nass (jeugdbudsmans Gemeente Den Haag en Leidschendam-Voorburg) en na afstemming met Joliska Hellinga (Jurist bij Jeugdstem).

